

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Відділ науково-методичної роботи

Для підвищення кваліфікації
бібліотечних працівників

**Сучасні методи та технології
підтримки і розвитку читання**

ДАЙДЖЕСТ

КИЇВ -2011

Дайджест підготовлено на основі матеріалів фахових видань та Інтернет-ресурсів з питань шляхів вирішення проблеми підтримки та розвитку читання. Вміщені публікації розкривають нові можливості діяльності бібліотечних закладів у цьому напрямі.

Короткий виклад змісту документів приводиться у зворотній хронології років публікації.

Видання адресоване спеціалістам бібліотечної справи, усім, хто працює у напрямі залучення населення до читання та бібліотеки, популяризації читання та реклами книги.

Упорядник: Орлова Т.В.

Редактор: Громовенко І.О.

Відповідальна за випуск: Романюк О.І.

Телефон для довідок: 486 00 85

Короля ліра і дві кави, будь ласка

У ряді публічних бібліотек Англії відкриваються книжкові бари, де відвідувачі можуть за допомогою книжкового меню замовити документи, що їх цікавлять, а також випити чашечку кави або чаю, опустивши декілька пенсів у автомат з безалкогольними напоями. На думку англійських соціологів, це нововведення приверне в публічні бібліотеки більше молоді, яка чудово себе почуває в подібній обстановці. Старший консультант "The Reading Agency" опитала 1000 молодих людей в різних районах Англії і з'ясувала, що для них найважливішим стимулом є можливість поспілкуватися між собою в приємній та дружній атмосфері. Вона підкреслила: «Бібліотека це не школа і не будинок, а місце, де підлітки можуть бути самі собою і мають можливість освоїти щось нове».

Книжкові бари крім автоматів з напоями будуть оснащені плазмовими TV-екранами, а відвідувачів будуть обслуговувати спеціально навчені бібліотечні волонтери, котрі виконують роль офіціантів.

Библиотечное дьло. – 2011. - № 3. – С. 5.

Бібліотека у США як символ культурного прогресу

Надія Рейнгард

Як влаштована бібліотека в США? Заглянемо в звичайну районну бібліотеку в Балтіморі на сході країни. У будь-яку бібліотеку в США може записатися абсолютно будь-яка людина, для цього не потрібно бути жителем цього району - і навіть жителем цієї країни.

Районна бібліотека в Балтіморі обслуговує район, де живуть близько 30 тисяч чоловік. Записатися в неї зовсім не складно: приходиш – і тобі відразу видають електронну картку читача, безоплатно. Але можна і не записуватися, просто прийти і попрацювати. Бібліотека має широкі двері для того, щоб у них легко могли проїхати інвалідні візки. Брати книги додому може будь-який американець, незалежно від штату проживання, іноземцю ж треба надати свідчення того, що він проживає тут тимчасово, а не знаходиться проїздом на один день.

Книжки можна замовляти через сайт бібліотеки - потім залишається тільки заїхати до бібліотеки, де вони вже відкладені для вас, і їх забрати. Якщо потрібного видання в бібліотеці нема, його можна замовити - привезуть з іншої бібліотеки. Тут же, на сайті бібліотеки, можна перевірити, які книги у тебе вже є на руках, і, при необхідності, продовжити термін користування ними. Книжку дають на три тижні, потім можна продовжити ще на три. За кожен день прострочення стягується 25 центів. У разі втрати бібліотечної книги доведеться заплатити вартість видання, до якої додається вартість бібліотечної обробки книги - її реєстрація та ін.

Звичайна районна бібліотека має кілька столиків з підбіркою рекомендованої літератури, полиці з книжками різної тематики, з періодикою, з відеофільмами, серіалами. Скрізь комп'ютери, столики і м'які крісла. Будь-яке видання можна почитати у бібліотеці або взяти додому, причому і книжки, і журнали, і диски реєструєш на своє ім'я сам за допомогою спеціальної машинки для зчитування кодів. Спочатку сканується бібліотечний квиток, потім книжки та диски. Ніхто не спостерігає за користувачем і не перевіряє. Діти сидять і лежать скрізь, залишають після себе на підлозі гори книжок - їм можна все. В глибині приміщення «Тераріум» для зовсім маленьких, заповнений м'якими іграшками. А співробітники більше уваги приділяють спілкуванню з відвідувачами. Режим роботи бібліотеки дуже зручний: з 9.00 до 21.00. Неділя - вихідний, але влітку бібліотека працює і в неділю, з 13.00 до 17.00.

Библиотечное дѣло. – 2011. - № 3. – С. 23.

Сучасна публічна бібліотека: нові пріоритети (За матеріалами зарубіжної фахової періодики)

*Н.Богун, головний бібліотекар Державного закладу
«Національна парламентська бібліотека України»*

Несподівано позитивним виявився вплив фінансової кризи на публічні бібліотеки, зокрема в Америці.

Щоб залишатися сьогодні цікавими, привабливими і потрібними для суспільства, бібліотеки за кордоном намагаються не тільки надавати споживачам можливість скористатися сучасними технічними досягненнями, але й урізноманітнюють свої послуги, перетворюючись із суто інформаційних у культурно-дозвілєві центри.

Цікавим є досвід роботи однієї з академічних бібліотек США штату Північна Кароліна. Першим кроком до успіху стало технічне переобладнання бібліотеки, коли було придбано 40 нових комп'ютерів. Усі вони були підключені до Інтернету, на них можна було працювати у багатьох програмах. Але найважливішим стало те, що відвідувачі приходять сюди вже не лише для того, щоб працювати на комп'ютерах, але й навчатися, зустрічатися, читати та обмінювати книжки.

Щоб закріпити успіх та залучити нових потенційних (і «непрофільних») користувачів було придбано пазли, шахи, доміно, навіть розмальовки і олівці, щоб було чим зайняти дітей, яких приводять з собою батьки.

З'ясувавши, що користувачі хочуть бачити у бібліотеці не стільки місце для навчання, скільки для дозвілля, започаткували традицію раз на тиждень проводити музичні заходи. При цьому відвідувачів пригощали кавою і солодощами. Місцеве студентське об'єднання взяло на себе забезпечення частувань. Як результат – стрімке зростання відвідування бібліотеки, котра стала одним із найпопулярніших місць серед молоді.

Щоб привернути до себе увагу, чимало бібліотек розміщують (використовуючи можливості Веб 2.0) інформацію про себе, свої контенти на популярних сайтах .

Намагаючись залучити молодих людей до бібліотеки, працівники норвезького міста Арендал взяли участь у місцевому рок-фестивалі. Бібліотека розмістила в центрі подій свій намет, де було розкладено рекламні листівки та інші документи з урахуванням інтересів молоді. Працівники бібліотеки могли відповісти на більшість запитань, що їх ставили учасники фестивалю. У публікації щодо такого практичного досвіду відзначалося, що присутність бібліотеки надала фестивалю інформаційної змістовності. Такий шлях популяризації (маркетингу) має значний потенціал щодо зацікавлення нової аудиторії, котра згодом може стати бібліотечними користувачами.

Наступний приклад – це розміщення бібліотеки в торговельному центрі. Менеджери центру зацікавилися співпрацею з бібліотекою, бо були переконані, що вона привабить нових покупців. Щоб дістатися до неї, потрібно пройти повз безліч магазинчиків, чії вітрини приваблюють людей та змушують хоч щось купити. Торговельний центр і бібліотека задоволені. Кількість відвідувачів бібліотеки зросла вдвічі, а обіг книг збільшився на 35-40%. Відвідувачі торговельних центрів вважають бібліотеку справжньою оазою, місцем, де можна перепочити. Вони сприймають її як суперпослугу і затишне місце. Ці заклади спільно проводять і яскраві книжкові виставки, і музичні зустрічі, тематичні заходи для дітей, юнацтва або родин. При цьому бібліотекарі відзначають, що з переїздом у нове приміщення треба обов'язково оновлювати звичні форми роботи і орієнтуватися на нового користувача.

У 2009 р. в американських бібліотечних журналах з'явилися публікації, де йдеться про нові тенденції бібліотечного життя за умов світової фінансової кризи. Американські бібліотекарі відзначають, що її негативні наслідки позитивно позначилися на ставленні громадян до бібліотек: кількість відвідувачів помітно зросла (від 10 до 30%).

Аналіз запитів відвідувачів американських бібліотек показує, що передусім збільшилася кількість людей, які приходять до бібліотеки, аби скористатись Інтернетом, а ще бібліотеки стали популярним і доступним місцем проведення дозвілля.

Бібліотеки надають можливість пошуку роботи через Інтернет. Вони створюють навчальні класи з підвищення інформаційної грамотності користувачів та наданням їм конкретної допомоги в процесі роботи з комп'ютерною технікою і пошуку інформації у Вебі.

Серед ключових моментів відзначають: здатність бібліотек у складні періоди криз надавати користувачам доступ до урядових порталів та порталів з пошуку роботи; взаємодію бібліотек та посилення їхньої співпраці з освітніми організаціями і органами місцевого самоврядування, що сприяє розвитку й підтримці технічної інфраструктури.

Малолітніх злочинців засуджують у Німеччині до ...читання

*Підготовлено Ю. Вороною за матеріалами
<http://www.lenta.ru/> та <http://www.dw-world.de/dw/>*

Німецьке законодавство залишає суддям достатній простір для маневру при виборі покарання, особливо якщо йдеться про юних правопорушників. Суддя федеральної землі Гессен Крістоф Мангельсдорф рекомендує в таких випадках читання.

За статистикою щорічно більше чверті мільйона жителів Німеччини у віці до 18 років скоюють правопорушення різного ступеня тяжкості. Найбільш поширені серед них – крадіжки, бійки і псування чужого майна. Зазвичай за такого роду діяння молодих людей (хлопчики становлять 90% у цій віковій групі) відправляють на суспільно-корисні роботи, тобто на прибирання дитячих майданчиків або розчищення вулиць від снігу та ін. Чи виконують такого роду покарання свою головну мету: наставити молодого правопорушника на шлях істинний?

У 2008 році суддя Крістоф Мангельсдорф виступив ініціатором незвичайного проекту: за домовленістю зі школами та відомствами у справах неповнолітніх він почав застосовувати до своїх підсудних як покарання не суспільно-корисні роботи, а ...читання книг. Суддя за допомогою співробітниці книжкового магазину уклав список книг. На звання дієвого «антикримінального читива» претендують трохи більше десятка романів. У «бібліотеку юного правопорушника» включені тільки сучасні твори, що вийшли в останні роки і розмовляють з молодими людьми їхньою мовою та про їхні проблеми. Цим книгам у магазині відведено окрему полицю. Той, хто проштрафився, повинен на свої кишенькові гроші купувати книгу.

На читання йому відводиться суворо встановлений термін (скажімо, п'ять тижнів). Після цього він повинен написати твір на тему прочитаного та пройти співбесіду з суддею, який і сам є батьком двох тінейджерів. Спершу у співбесіді Мангельсдорф перевіряє чи справді молода людина прочитала книгу. Головна частина розмови – це відповідь на запитання «Що дала мені ця книжка? Як описане в ній пов'язано з моїм життям?». У всіх романах йдеться про ровесників правопорушників: молодих людей із важкими долями. Вони або народилися в неблагополучних сім'ях, або батьки страждають алкоголізмом, або їм довелося зіткнутися з наркоманією та насильством у школі.

Крістоф Мангельсдорф особисто прочитав усі книги зі свого списку і вважає їх цікавими не тільки тематично, а й стилістично.

Книга – це не покарання, а двері в інший світ, це друг, який говорить: «Ти не один зі своїми проблемами, є й інші люди, які думають і розмовляють, як ти. І ось такий вихід вони знайшли зі своєї ситуації».

Бібліотечна планета. – 2011. - № 1. – С. 39-40.

Німці ходять у бібліотеки частіше, ніж на футбол

*Підготовлено Ю. Вороною за матеріалами
<http://www.lenta.ru/> та <http://www.dw-world.de/dw/>*

У Німеччині – близько 11 тис. бібліотек і саме вони з усіх культурно-просвітницьких закладів країни найбільш популярні та краще за все відвідуються.

Бібліотеки у Німеччині відвідують охочіше, ніж кінотеатри та стадіони, не кажучи вже про музеї чи концертні зали. 2010 року на німецьких стадіонах побувало 70 мільйонів осіб, у кіно – 146 мільйонів, а в бібліотеках – 200 мільйонів.

Нинішній бібліотечний бум почався в Німеччині з катастрофи, що спіткала унікальну Бібліотеку Ганни Амалії у Веймарі.

У 2004 році ця цитадель веймарського класицизму пережила страшну пожежу: загинуло 50 тис. безцінних книг і рукописів, серйозно пошкоджено було ще 60 тис. рідкісних видань, дуже сильно постраждала і сама будівля історичної бібліотеки. На реставрацію пошкоджених книг, придбання дублікатів, що могли б замінити згорілі оригінали, а також на ремонт і реставрацію старовинного багатоярусного залу в стилі рококо було потрібно багато грошей. Частина виділили з бюджету, але решту – більше 11 млн євро – принесла акція збирання пожертвувань, в якій взяли участь різні фірми і понад 20 тисяч приватних осіб. Через три роки після страшної пожежі будівлю бібліотеки вдалося відновити. Поступово було заповнено і лакуни в книжковому фонді.

Слово «бібліотека», що його в епоху Інтернету стали ніби забувати, знову у всіх на устах і німці пішли в бібліотеки. І, що теж дуже важливо, муніципальна влада почала уважніше ставитися до цих закладів, виділяти більше грошей із бюджету. Охочіше жертвують на бібліотеки і місцеві фірми. Фонди бібліотеки нараховують 65 тис. книг, компакт дисків та DVD. Ті, хто користується її послугами, платять лише 12 євро на рік, а для школярів і студентів послуги бібліотеки безоплатні.

Не у всіх периферійних районах країни все йде так добре. Два десятки муніципальних бібліотек зачинено минулого року, близько 300 були вимушені змиритися зі скороченням бюджетних дотацій. Голова Німецького бібліотечного союзу підкреслює, що на її думку, CD і DVD зовсім не витісняють друковані книги, а Інтернет абсолютно не погрожує популярності бібліотек. Навіть навпаки, вважає одним із завдань бібліотек допомогти орієнтуватися в цьому інформаційному просторі.

Вимоги до бібліотекарів в Німеччині пред'являють високі. Без диплома бібліотекаря непросто влаштуватися навіть в муніципальну бібліотеку, хоча зарплата, за німецькими мірками, досить середня: від 2000 до 3000 євро на місяць (мінус податки, страховки і т. ін.). Кваліфікований бібліотекар обов'язково повинен розбиратися не тільки в друкованих, паперових книгах, а й в електронних носіях інформації. Адже ці носії доповнюють книжкові

фонди, з ними часто зручніше працювати. Наприклад, Баварська державна бібліотека (центральна в цій федеральній землі і одна з найбільших у країні) оцифровує всі свої зібрання. А університетська бібліотека в Галле, відома своїми старовинними книгами, переводить в електронний формат усі видання, випущені до 1800 року. Такі часи...

Бібліотечна планета. – 2011. - № 1. – С. 39-41.

Три погляди на роботу бібліотек в умовах кризи

Нашим американським колегам із трьох різних публічних бібліотек: А) **Діані Гармон**, заступнику директора з питань надання послуг користувачам Публічної бібліотеки м. Джоліет (штат Іллінойс), Б) **Лурен Дікінсон**, директору публічної бібліотеки м. Шейкер Гейтс (штат Огайо), В) **Скип Аулд**, директору бібліотеки м. Нью-Йорк (округ Дурхам) часописом «Public Libraries» було поставлено схожі запитання, пов'язані з трансформацією їхньої роботи у 2009 році в умовах кризи, а саме:

1. Яким чином економічна криза позначилася на Вашій бібліотеці?

а На початок 2009 року бібліотеку відвідували значно більше людей (на 15%, а в деякі місяці навіть на 25%), ніж у 2008 році. Користувачам хотілося б, щоб ціни на послуги були нижчими або безкоштовними. Є невдоволені й з приводу нарахування пені за прострочений термін користування документами.

б Перш за все, ми почали дуже ретельно розраховувати кожен нашу витрату, обмірковувати, чи варто заповнювати вакансії. Бюджет у порівнянні з 2006 роком зменшився на 38%.

в Головним завданням сьогодні є незмінність режиму роботи бібліотеки, незважаючи на фінансову скруту. Вчимося при скороченому фінансуванні задовольняти всезростаючі потреби громади у бібліотечних послугах.

2. Чи відбулося у бібліотеці скорочення штату або годин роботи?

Потреби громади у бібліотечних послугах.

а Скорочення штату не відбулося, але протягом кількох років працюємо з меншою кількістю персоналу. Допмагають волонтери.

б Завдяки тому, що наповнення місцевого бюджету, на відміну від державного, залишилося стабільним, а це 2/3 всього фінансування, нам вдалося уникнути скорочень та зміни режиму роботи. Заплановано розширення репертуару інформаційно-довідкових послуг, зменшення кількості пунктів обслуговування і запровадження самообслуговування у відділах абонементу та зберігання. Намагаємося скоротити наші витрати і, де можливо, збільшити доходи.

в У грудні 2008 районною адміністрацією нашого округу року було введено тимчасову заборону на прийняття нових працівників. Треба так реструктуризувати штат бібліотеки, щоб забезпечити безперебійну її роботу. У реорганізації структури бібліотечного штату ми співпрацюємо з місцевим відділом працевлаштування, щоб «перекласифікувати» деякі посади. Таким

чином ми хочемо оптимально організувати діяльність бібліотеки для виконання орієнтованого на користувача стратегічного плану «Скажемо громаді “Так”».

3. Чи помітили Ви зміни у тому, якими бібліотечними послугами відвідувачі найбільше користуються під час кризи?

а. Зросла кількість людей, які бажають скористатися бібліотечними комп'ютерами у пошуках роботи. Безробітним, які приходять до бібліотеки, надаємо детальну інформацію про бібліотечні послуги, проводимо спеціальні ознайомчі заняття, наприклад, як правильно сформулювати свій запит працівнику бібліотеки. Збільшилася кількість відвідувань нашого веб-сайту. Через зворотний зв'язок отримуємо схвальні або, навпаки, критичні зауваження і пропозиції щодо нашої діяльності.

б Зросла кількість людей, які за допомогою бібліотечних комп'ютерів шукають роботу, складають і відсилають резюме, а також бажають навчитися користуватися комп'ютером, Інтернетом. Для них у нас є спеціальні навчальні курси. Проте зменшилося число тих, хто хоче щось почитати.

в Так, за останні три роки значно зросло користування комп'ютерами. Серед запитів переважають прохання допомогти у пошуку роботи.

4. Чи пропонується користувачам якась конкретна допомога з подолання кризи?

а Зараз ми працюємо за програмою «Чи видно ознаки економічного оздоровлення?». Її очолює професор Школи бізнесу при університеті Дюка Кемпбел Гарвей, який може проаналізувати кожен окремий випадок і дати оцінку в контексті тих загальних процесів економічного оздоровлення, що ми мали у другій половині 2009 року. Також створено більше класів із комп'ютерної грамотності, включаючи допомогу у навичках пошуку роботи, написання резюме тощо.

б Нами запроваджено тренінги на допомогу в пошуках роботи, складанню резюме, виробленню правильної поведінки під час співбесід, ведення ощадливого способу життя.

в Ми пропонуємо у нашому комп'ютерному центрі безкоштовні курси, де навчаємо навичок роботи у програмах Word, Access, PowerPoint чи Excel, а також користуватися Інтернетом. Друзі бібліотеки виділяють кошти для здійснення бібліотечних програм (зокрема з надання допомоги у пошуках роботи), фінансують ліцензійний перегляд різних кінострічок. Тому раз на місяць ми можемо надавати фільми для сімейного перегляду.

5. Чи проводились якісь рекламні кампанії з метою отримання бібліотекою додаткових доходів, громадської підтримки?

а За допомогою спеціаліста зі зв'язків із громадськістю намагаємося рекламувати роботу бібліотеки під час громадських заходів і розповідати про необхідність її матеріальної підтримки, адже всі наші зусилля спрямовуються на задоволення соціально-культурних запитів та інтересів різних прошарків населення.

б Спільно з міською адміністрацією та школами раз на два місяці бібліотека видає інформаційний бюлетень «Shaker Life», що надсилається

кожній родині. У ньому ми маємо можливість обговорити наші проблеми, підказати громадянам, як вони можуть допомогти бібліотеці, а також рекламуємо її послуги, програми і заходи. Разом із громадськими осередками в рамках місцевої програми організуємо позашкільне дозвілля молоді. У 2008 і 2009 році було отримано гранти \$17 тис. і \$ 19 тис. на покращання організації роботи з молоддю.

В У нас є кілька газетних та радіореporterів, котрі пишуть і розповідають про те, як громадськість користується нашою бібліотекою. Також ми співпрацюємо з фундацією, спільно з якою написали фандрейзингове звернення (щодо збору коштів на благодійність) та проінформували мешканців про значне зростання відвідувань.

Бібліотечна планета. - 2010. - № 2. - С. 25-26.

Вінчестерська публічна бібліотека: коли освіта стає культом

Т. Філіппова,

голов. редактор журналу «Библиотечное дѣло»

Невелике за американськими мірками (всього 20000 жителів) містечко Вінчестер в штаті Масачусетс сьогодні є респектабельним передмістям Бостона, надзвичайно насиченим культурним та громадським життям його громади. Тут здавна був дуже високий рівень викладання в школах, і їх випускники мають одні з найвищих рейтингів у країні. Тож не дивно, що у місті де освіта є пріоритетом, одним із примітних місць є Публічна бібліотека. Затишна та доглянута будівля бібліотеки відома кожному жителю Вінчестера.

Особливо любляють її діти. У бібліотеці щорічно реалізується понад 700 дитячих програм. Протягом навчального року бібліотеку відкрито сім днів на тиждень, а через її веб-сайт можна цілодобово отримувати консультації, що допомагають виконувати домашні завдання. Щорічне число відвідувань близько 300000, тобто кожен житель міста заходить в бібліотеку мінімум 15 разів, книговидача складає більше 600000 примірників.

Через сайт бібліотеки можна скачувати аудіокниги, в її приміщенні - безоплатно і без обмежень користуватися Інтернетом. Будь-яка некомерційна організація безоплатно може провести тут збори, зустріч, концерт.

Ці та інші сервіси бібліотека не змогла б забезпечити тільки за рахунок бюджетного фінансування, тому при бібліотеці дуже активно працює Товариство Друзів. Пожертвування Бібліотеці не підлягають оподаткуванню відповідно до Федерального і державного законодавства. Внески до Фонду від \$2000 або більше відзначаються записом на Вінчестерській Меморіальній дошці Фонду Сприяння Бібліотеці у довідковому Читальному залі. Усі пожертви реєструються в книзі дарувальників Бібліотеці і демонструються на постійному дисплеї під меморіальною дошкою. Усі кошти Фонду йдуть на розвиток бібліотеки та реалізацію цільових програм:

- «Мовні Ключі» - сприяння з вивчення іноземних мов;
- Пошуки предків онлайн – підтримка генеалогічної бази даних;

- Надання відвідувачам оргтехніки, послуг факсимільного зв'язку;
- Комплектування найактуальнішою літературою: бестселерами, довідковими виданнями, періодикою тощо;
- Випуск бюлетеня «Library», що містить інформацію про бібліотеки міста;
- Придбання відеоігор для дорослих і дітей (Wii і PS2);
- Відвідування музеїв (на сайті бібліотеки кожен бажаючий може залишити свою заявку).

Підвищенню якості обслуговування сприяє Рада волонтерів. Волонтери у бібліотеці виконують ту роботу, на яку у штатних співробітників не вистачає часу і яка не вимагає спеціальної підготовки та кваліфікації. Як правило, це учні старших класів та студенти, які працюють не менше двох годин на тиждень протягом трьох місяців. Ці добровільні помічники беруть участь у популярній програмі Літнього читання. Деякі добровольці беруть участь у програмі читання літнім людям та ін.

Тут проходять лекції, виставки та концерти, працює Клуб любителів ремесел, любителів комп'ютерних ігор, фотографії.

Міська публічна бібліотека - центр громадського і культурного життя Вінчестера, місце зустрічей друзів і однодумців.

Библиотечное дьло. - 2010. - № 20. - С. 38.

Магічний плащ Подорож у світ ісламського мистецтва

Е. Якубов, З. Вахабова

Іммігранти з 210 країн проживають у Норвегії. В Осло, столиці держави, проживає понад півмільйона іммігрантів. Їх обслуговує Багатомовна Бібліотека (ББ) - це підрозділ Публічної бібліотеки Осло. Вона має статус урядової установи, відповідальної на національному рівні за бібліотечні послуги для поліетнічного населення Норвегії. Бібліотека є методичним центром з проблем обслуговування мультикультурних співтовариств. Фахівці ББ протягом останніх двох років успішно реалізують проект «Магічний Плащ». Це пересувна книжкова виставка, що кочує по містах Норвегії. Він сприяє соціалізації імігрантів із інших країн, що оселилися в Норвегії.

ББ організовує її транспортування і стежить за тим, щоб виставка прибула в потрібне місце в потрібний час. Пересувна виставка безоплатно надається будь якій публічній або шкільній бібліотеці, що бажає її прийняти. Виставка може експонуватися у бібліотеці протягом чотирьох тижнів.

Всі проектні заходи розгортаються навколо художньо оформленого інтерактивного павільйону з безліччю можливостей. Павільйон сконструював іранський художник, а іспанський композитор склав супроводжуючу виставку музику.

Павільйон досить компактний, щоб поміститися в будь якій бібліотеці. Він оснащений численним обладнанням, що може бути використано, коли

для того є місце і можливості. У комплекті - зручні подушки і красиві килимки, на яких можна сидіти, аудіо-плеєр з навушниками, щоб можна було слухати чарівні східні мелодії.

Автори проектної ідеї – шведські бібліотекарі взяли за основу англо-норвезьку книгу «Подорож по ісламському мистецтву», видану в Великобританії. До виставки додається 30 екземплярів книги. Книги призначені для домашнього читання в сім'ях іммігрантів.

Обладнання для виставки, упаковане в ящики, супроводжується детальними технічними інструкціями та докладними методичними рекомендаціями для бібліотекаря. Тут же - збільшені ілюстрації з книги і демонстраційні панно із зображенням арабських літер та цифр.

Але, звичайно, найголовніший, що буквально зачаровує дітей експонат виставки - плащ з червоного шовку, розшитий старовинними золотими візерунками. Його одягає бібліотекар, коли читає дітям фрагменти з книги «Мандрівка по ісламському мистецтву».

Завдяки магічному плащу головний герой книги може миттєво перелітати з місця на місце в ісламському світі. У проекті цей плащ перетворює на оповідача будь-яку людину, яка одягнула його.

Головною метою проекту є візуалізація позитивного образу ісламського мистецтва. Цільова група проекту – діти віком від 4 до 11 років. Однак виставка дуже приваблива і для сімейного перегляду.

Книжкова колекція, що супроводжує виставку, дозволяє бібліотекарєві стимулювати читання дітей - і що особливо важливо, читання рідною мовою дитини.

Автори проекту пропонують читання книги доповнювати різною дитячою творчою діяльністю. Для цього вони забезпечили виставку порадами з організації майстер-класу «Східний орнамент», і додали зразки трафаретів. У комплекті можна знайти книгу рецептів страв арабської кухні, що нескладно приготувати навіть в умовах бібліотеки.

Професіонали в галузі дитячого читання спеціально для виставки підготували свої рекомендації для тих, хто хоче навчитися розповідати історії, що надихають і приваблюють слухачів. Фахівці ББ розробили методику знайомства з ілюстраціями до книги, підбрали захоплюючі завдання до кожної з них. Цікавий і досвід тих бібліотек, що вже проводили виставку у себе: він також описаний в одному з додатків до виставки.

Автори проекту у співпраці з професійними літераторами з багатонаціонального громадського об'єднання «Будинок Історій» написали три сценарії знайомства з виставкою для різних вікових груп. Ці сценарії доступні як у паперовому вигляді, так і на аудіофайлах.

На думку фахівців ББ, проект «Магічний плащ» безперечно є успішним. Павільйон і події довкола нього дуже емоційно впливають на батьків, які приходять на виставку разом з дітьми і вони беруть участь в обговореннях книги. Виставка збуджує їх інтерес і викликає ентузіазм, допомагає налагодити контакт між людьми.

За досвідом – в скандинавію. Професійний тур по північних країнах

*В. Ялишева, старший науковий співробітник
Центру читання РНБ, кандидат педагогічних наук*

*Л. Глухова, старший науковий співробітник
Центру читання РНБ, кандидат педагогічних наук*

У статті йдеться про знайомство російських бібліотекарів з бібліотеками Швеції і Данії.

Населення міста Гетеборга (500 тисяч мешканців) обслуговують 28 бібліотек і два бібліобуса. Міська бібліотека, найбільша з них, розташована на центральній вулиці міста. Бібліотечним обслуговуванням охоплено абсолютну більшість жителів міста. Згідно постійно діючої програми електронний читацький квиток може отримати (за згодою батьків) практично кожна дитина, яка народилася в Гетеборзі. При народженні дитини в дитячій поліклініці батькам вручається талон «Перша книга дитини», за яким в найближчій бібліотеці вони отримують у подарунок від регіону набір дитячих книжок і читацький квиток.

Бібліотечні процеси, в тому числі запис і здача літератури, як і у всіх скандинавських країнах автоматизовані. Читачі можуть скористатися будь-якою найближчою до них бібліотекою. Видання видаються додому терміном на три тижні з правом дворазового продовження, потім бібліотека має право застосувати штрафні санкції. Одночасно читач має право взяти до 50 видань. Цікаво, що у бібліотеках Гетеборга кількість фізичних відвідувань перевищує кількість віртуальних. Три поверхи бібліотеки розділені на окремі зони, призначені для різних категорій читачів і для різних занять.

Своїм користувачам бібліотека пропонує велику кількість різних безоплатних програм: для емігрантів (у тому числі курси шведської мови), для дітей і їх батьків, для підлітків, для людей зі спеціальними потребами, а також програми по роботі з літературою різних жанрово-тематичних комплексів. У 2009 р. в бібліотеці діяло декілька програм для дітей різного віку від 0 до 4 років. У цих програмах разом з дітьми задіяні і їх батьки. Ведуть заняття педагоги, актори. Подібні уроки проводяться і на іноземних мовах: іспанською, перською, польською та боснійською. Крім того, в рамках програми «Концерт для дитячих колясок» влаштовуються музичні концерти для батьків і дуже маленьких дітей.

Особливу увагу бібліотеки приділяють роботі з підлітками. Для підлітків 11-13 років працює клуб книголюбів. Для молодих людей 13-25 років у бібліотеці виділено спеціальне приміщення, яке називається «Динамо». Воно складається з декількох кімнат, де можна слухати музику, переглядати фільми, грати в телеігри, читати, виставляти свої твори мистецтва, зустрічатися з друзями і розмовляти. У бібліотеках Гетеборга добре розвинено волонтерський рух: співробітники Червоного Хреста, Вищої технічної школи, студенти проводять різноманітні заняття, у тому числі надають учням допомогу у виконанні домашніх завдань. Тут проходять

тижні молодіжної культури, в рамках якої молоді надається можливість розповісти про свої захоплення.

Національні меншини, емігранти та люди зі спеціальними потребами мають право на отримання літератури на національних мовах і літератури, адаптованої до їхніх потреб. У бібліотеках є спеціальний відділ полегшеного читання, фонд якого містить книги, надруковані великим шрифтом для слабозорих, вони видаються разом з аудіодисками. Для людей з дислексією (при цьому багато хто соромиться зізнаватися, що відчувають труднощі з читанням), бібліотеки формують свої фонди так званими «червоними папками», куди входять диск і книга. Для людей зі спеціальними потребами крім комплектування виданнями різного ступеня складності, аудіо та відеоматеріалами, є облаштовані спеціальні місця, відповідне технічне забезпечення, спеціальна смуга на підлозі в коридорах і переходах, голосові сигнали в ліфтах. Існує послуга попереднього замовлення машинного часу.

Для обслуговування дітей з порушенням зору, моторики, дислексією, фізичними і психічними порушеннями в штат включено три бібліотекаря, що мають спеціальну підготовку, а також комп'ютер з відповідним забезпеченням. Бібліотека надає можливість попереднього замовлення машинного часу й часу бібліотекаря, який допоможе дитині попрацювати за комп'ютером, пограє з ним у розвиваючі ігри. Для дітей особливо виділяється так звана «Яблучна полиця», мета якої - доставити радість читання дітям з функціональними порушеннями. Створення першої полиці спонсорувала фірма «Apple» логотипом якої є яблуко. Так виникла назва і символ полиці - барвисте червоне яблуко. Сьогодні такі «Яблучні полиці» є в кожній бібліотеці Швеції. Для сімейних занять вдома на основі різних літературних творів скомплектовано спеціальні «Яблучні валізки», їх у бібліотеці п'ять. До складу валізки входять не тільки звичайна барвиста дитяча книга, а й аудіокнига, книга зі шрифтом для незрячих, кінофільм, комп'ютерна гра, закладки, піктограми, іграшка. Цікаво відзначити, що для дітей спеціально створений дитячий електронний каталог.

У бібліотеці виділений куточок для підприємців. Є куточок уряду країни, де можна отримати повну інформацію про державні органи і програми, а також про місцевий муніципалітет і куточок, де представлені програми, що реалізуються Євросоюзом. У залі художньої літератури шведською мовою територіально виділений і барвисто оформлений відділ поезії, виділено детективну літературу. Широко представлена публіцистика на різних носіях. Газетний зал пропонує читачам періодичні видання десятками іноземних мов, у тому числі й російською. Бібліотека Гетеборга має крупне зібрання музичних записів, а також солідний фонд відеофільмів, попит на які постійно зростає.

Муніципальні бібліотеки по-датському

У Данії бібліотекарі відвідали муніципальні бібліотеки м. Хельсингера і Хвідовре. Так, наприклад, бібліотека м. Хельсингер є головною бібліотекою комуни Ельсінор, де проживає 62 тис. чоловік. Бібліотечна система комуни об'єднує в єдину мережу сім бібліотек і бібліобус. В ній працюють сто

чоловік. Витрати на закупівлю матеріалів складають 6,5 млн. крон, витрати на персонал - 36,5 млн крон.

Читальний зал має вихід в парк, де влітку обладнані місця для читання, є дитячий майданчик, навіть взимку парк прикрашають декоративні рослини. Тут також використовується електронний читацький квиток, виконується електронне замовлення і здача літератури, можливий пошук в електронному каталозі не тільки цієї бібліотеки, а й у єдиному бібліотечному каталозі країни з подальшою доставкою замовлення у зручну для користувача бібліотеку. Друковані видання надаються строком на 30 днів, диски - на 15, обмежень по кількості виданих екземплярів не існує. При самостійному оформленні видань, взятих додому, читач отримує квитанцію, де вказано термін повернення та кількість взятих документів. Якщо користувач затримує повернення видань більш ніж на 10 днів, спочатку йому надсилають нагадування, у тому числі електронною поштою, а потім застосовуються штрафні санкції. Коли сума штрафу сягає 200 датських крон (*близько 1200 рублів*), читацький квиток блокується. При втраті взятих видань читач оплачує не тільки їх вартість, але і послуги з придбання та доставки.

В основу бібліотечного обслуговування покладено три головні критерії: якість, багатогранність і актуальність. На сьогоднішній день фонд бібліотеки обов'язково повинен містити не тільки книги, але й електронні матеріали, а також мати комп'ютери з вільним доступом в Інтернет. В бібліотеках зменшується кількість зареєстрованих користувачів, особливо дітей, а видача літератури (насамперед дорослим користувачам) зменшується. Попит на аудіокниги і музику знижується, на друковані видання, фільми та ігри, навпаки, зростає.

Сайт бібліотеки надає своїм користувачам широкі можливості: замовити та продовжити видання по електронною поштою, отримати повідомлення про термін отримання замовлення. Звернувшись до рубрики «Узяті Вами книги» можна перевірити, що взято або замовлено, дізнатися номер черги на книгу. Якщо потрібного видання немає в бібліотеці, то читач, може замовити його в іншій бібліотеці (в тому числі зарубіжній). Бібліотека регулярно створює «Огляди новин». Тих, хто на них підписався, сповіщають по електронній пошті про вихід нового номера. Можна відразу замовити книгу або компакт-диск через Інтернет. Для науково-дослідної роботи бібліотека надає пошуково-інформаційні послуги з доступом до баз даних інших бібліотек. Бібліотека – навігатор по мережі Інтернет. На її сайті розміщені важливі електронні адреси комуни, регіону, країни, ЄС, є посилання на кращі датські і зарубіжні сторінки в Мережі, організований доступ в Інтернет-сховище. Єдина електронна база датських бібліотек містить твори різними мовами. Крім того, бібліотека надає послуги з навчання користувачів роботі в Мережі. Широко представлено інформацію про комуни. До формування списку електронних адрес місцевого значення бібліотека залучає своїх користувачів. На сайті організовано спеціальний розділ, що містить інформацію для туристів. Особлива сторінка відведена

інформації для емігрантів. Велика увага приділяється обслуговуванню людей зі спеціальними потребами, починаючи від формування фонду до надання спеціальних послуг. На сайті діє окрема рубрика «Вам складно читати?». Для тих мешканців, кому складно добратися до бібліотеки, бібліотекар не тільки доставляє книги, а й розмовляє з ними. Таку розмову протягом 30 хвилин можна замовити заздалегідь. Бібліотеки, будучи громадськими і культурними центрами, надають інформацію соціального характеру. Популярністю у жителів користується послуга «Запитайте нас про все». Турбота про читача проявляється не тільки в наявності різних читацьких зон, зручного обладнання, а й таких дрібниць, як прокат сумок, плащів і парасольок в дощову погоду. Державна політика в галузі бібліотечної справи, значне муніципальне фінансування, високий технічний рівень бібліотечного обслуговування, сприяють тому, що бібліотеки затребувані місцевим суспільством і є центрами культурного та громадського життя.

Библиотечное дѣло. – 2010. - № 2. – С.2-5.

Відкритий світ американських бібліотек Інформаційні ресурси публічних бібліотек м. Сієтла

О. Воскобойникова-Гузєва

Група українських бібліотекарів взяла участь у програмі “Відкритий Світ” („Open World”), яка включала 12-денну поїздку до бібліотечно-інформаційних та освітніх закладів Сполучених Штатів Америки. Серед них - Публічна бібліотека м. Сієтла (ПБС), що веде свою історію від 1890 р. Діяльність Бібліотеки будується на системі відкритого доступу до книг і вбачає своєю місією забезпечення користувачів сервісом найвищої якості. ПБС є однією з базових міських публічних бібліотечних систем у країні (крім головної будівлі у діловому центрі міста – Central Branch, має понад 20 філій).

Фонд Публічної бібліотеки Сієтла приблизно 2 млн. документів на різних носіях, книжки збільшеним шрифтом, періодичні видання та газети для осіб будь-якого віку. Літературу розміщено на стелажах відповідно до галузей знань, кожна галузь – на окремому поверсі. Пандусна система поступового підйому дає можливість користувачеві без зайвих фізичних зусиль піднятися на необхідний йому поверх, є можливість скористатися ескалатором чи ліфтами. Зони обслуговування дітей, підлітків, Інтернет-ресурсів – виокремлено. Кожна зона та поверх мають кафедри бібліотекарів-консультантів.

У Бібліотеці створено та популяризуються спеціальні колекції та нові он-лайніві електронні зібрання з історії і культури різних регіонів.

Генеалогічна колекція, включає понад 40 тис. документів щодо організацій та родин Північної Америки. Спеціальна колекція з історії авіації включає різноманітні матеріали з минулого та сьогодення аеропланів. Колекція про Сієтл складається з документів з історії міста та його влади, фотографій, підшивок газет, карт, атласів, творів образотворчого мистецтва,

подарованих видатними городянами. Афро-американська колекція включає матеріали з афро-американського досвіду у США, зокрема на Північному Заході країни.

Сервіси Бібліотеки охоплюють усі сфери бібліотечно-інформаційного обслуговування: від видачі всіх видів видавничої продукції додому до консультування телефоном учнів для допомоги у виконанні домашніх завдань. Система повернення документів спрощена, достатньо опустити видання у спеціальний контейнер або залишити у будь-якій із філій ПБС. Усі приміщення ПБС пристосовані для осіб із обмеженими фізичними можливостями. В окремій кімнаті, у центральній будівлі, консультанти обслуговують людей з вадами зору та слуху, кімнату обладнано комп'ютерами із клавіатурою шрифтом Брайля, апаратурою для відеоспілкування осіб, які не розмовляють.

Щодня Бібліотеку відвідують до 6 тис. користувачів. Більшість місць для читачів відкриті, але є й ізольовані зони для наукової або творчої роботи.

ПБС задіяна у спеціальних програмах, спрямованих на роботу з емігрантами та національними меншинами в Сієтлі. У цих проектах ПБС займає провідне місце як освітній та культурно-масовий центр.

Цікавий досвід роботи об'єднання Друзів ПБС. На сьогодні це 13 тис. членів. Штат основного бюро не перевищує 5 осіб. Менеджери здійснюють пошук та залучення додаткових коштів на потреби та проекти Бібліотеки. За допомогою волонтерів поширюють інформацію про діяльність ПБС та її філій, реалізують спеціально виготовлену продукцію з рекламою закладу та канцтовари безпосередньо у центральній будівлі (FriendShop). Щорічно обсяг коштів, що надходять завдяки діяльності Друзів ПБС, перевищує 1 млн. дол.

Бібліотека книжок, що розмовляють (Washington Talking Book @ Braille Library; www.wtbbl.org) включає різноманітну багатотисячну колекцію видань, зокрема для слабозорих та незрячих користувачів, – збільшеним шрифтом, шрифтом Брайля та аудіо-книжок, велику кількість літератури для дітей. Аудіокнижки доставляються замовникам із різних куточків штату Вашингтон, нові записи здійснює спеціальний підрозділ. На базі ПБС організовано спеціалізовано орієнтоване радіомовлення (Radio Reading Service). Понад 400 волонтерів близько 30 тис. годин щорічно присвячують різноманітним спеціалізованим програмам бібліотеки – від радіомовлення до перевірки та перемотування повернутих абонентами аудіокнижок.

Онлайнний каталог Бібліотеки книжок, що розмовляють, доступний користувачам 24 години на добу 7 днів на тиждень. Усе обладнання та обслуговування, витрати на поштові матеріали є безоплатними для користувачів. Федеральний уряд постачає матеріали та обладнання, штат Вашингтон забезпечує базові оперативні витрати, а Institute for Museum and Library Services (IMLS) разом із Library Services and Technology Act (LSTA) забезпечують інші витрати. При цьому ПБС відкрита для проектно-фінансової співпраці з неурядовими установами, організаціями та приватними особами.

Побачення у бібліотеці. Чому фіни багато читають?

*Аграфенін А. О.
голов. ред. газети «Утро Петербурга»*

Фінляндію можна назвати найбільш читаючою країною світу.

Бібліотеки у Фінляндії – це найсучасніші і добре обладнані споруди міст, ними пишаються, показують туристам. Але головне - користуються. Немає в місті більш популярних місць, ніж читальні зали.

До бібліотеки йдуть не тільки за книгами, у ній зібрані тисячі CD, фільмів, записаних на VHS і DVD.

Відвідувачі можуть все це брати додому, дивитися і навіть переписувати, копіювати, використовуючи для своєї творчості. Авторські права при цьому не порушуються, адже чужі твори абоненти бібліотеки використовують не для комерції, а разове копіювання для приватних потреб закон дозволяє.

Головне - для абонентів бібліотека надає все необхідне обладнання. Тут є своя невелика телестудія, кабінет звукозапису. Для початківців композиторів і починаючих виконавців - десятки різних музичних інструментів. І всім цим багатством можна користуватися безкоштовно! Записатися до бібліотеки має право будь-хто із жителів Фінляндії.

Фінські бібліотекарі вважаються одними з найбільш низькооплачуваних фахівців, Але кадрів не бракує. Їм просто цікаво.

Бібліотека в Фінляндії - це культурний центр, куди можна прийти попрацювати, реалізувати свої творчі фантазії.

В країні, де без ліцензійних програм і кроку не зробити, де усіма цими дорогими речами можна користуватися безоплатно і скільки потрібно – справжнє щастя.

Комп'ютер забирає все більше читачів. Але в комп'ютері немає «живого» спілкування, а у бібліотеці завжди можна звернутися за допомогою до бібліотекаря. І читачі цим користуються. Щоб наблизитися до своїх читачів, бібліотеки країни декілька років ведуть практику – «постав своє питання». Хитромудрі запитання підкидають не тільки реальні відвідувачі, але й через Інтернет.

До 100-річчя незалежності Фінляндії, що буде відзначатися у 2017 році фіни готуються до реалізації ще більш вражаючого проекту. У центрі міста планується будівництво найсучаснішої бібліотеки у Європі.

Публічна інформаційна бібліотека Франції: модель сучасного інформаційного простору

О. Воскобойнікова-Гузєва

У 2008 році відбулася професійна навчальна поїздка українських фахівців до бібліотек Франції, організаторами якої стали Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв та Центр безперервної інформаційно-бібліотечної освіти Української бібліотечної асоціації.

Поряд з іншими бібліотеками українські бібліотекарі відвідали Публічну інформаційну бібліотеку (ПІБ) Національного центру мистецтва та культури ім. Жоржа Помпіду в Парижі. Її можна вважати найяскравішим прикладом бібліотеки-медіатеки. Багато років вона вважається лабораторією з інновацій у бібліотечній справі. Вперше у бібліотечній практиці Франції було доведено правомірність наявності у фондах бібліотек, крім друкованих видань, інших носіїв інформації, обґрунтовано доцільність використання аудіовізуальних матеріалів при вивченні іноземних мов. Досвід ПІБ переконує, що в умовах медіатеки можна краще задовольнити інформаційні потреби всіх категорій користувачів. Обсяг фонду ПІБ фактично залишається незмінним: масив документів щорічно оновлюється, адже сюди надходять до 16 тис. нових документів і близько 12 тис. виключаються і передаються до інших бібліотек та інформаційних центрів.

Робота з документами ПІБ можлива лише у залах бібліотеки, користування її фондами безкоштовне, не вимагає пред'явлення документів від читачів. Бібліотека також надає інтерактивні послуги через Інтернет.

Визначення ПІБ як медіатеки підтверджується і сучасним складом ресурсів, що надаються у користування відвідувачам безпосередньо у приміщенні установи: книжки, періодика, карти і плани, партитури, CD, аудіотекстові матеріали, документальні та анімаційні фільми. А ще - навчальні програми та навчальне програмне забезпечення, Інтернет-сайти для самоосвіти, навчальні матеріали для вивчення 208 мов, телевізійні канали. 2000 електронних документів, електронний архів статей із періодичних видань з актуальних соціальних питань, проблем у галузі культури.

Окремо слід відзначити саме соціальну спрямованість деяких служб і сервісів ПІБ. Так, на першому рівні бібліотеки знаходяться кімнати для обслуговування відвідувачів з вадами зору. Приміщення оснащено спеціальним обладнанням для читання та пошуку інформації, працювати з яким допомагають фахівці-бібліотекарі. Крім того, на всіх поверхах є екрани зі збільшеним шрифтом та збільшувачі. Також на цьому рівні знаходиться окремий технічно обладнаний сектор для пошуку роботи та профорієнтації. Поруч - фонд матеріалів з пошуку вакансій, написання резюме, психології спілкування, довідкові видання.

Документний фонд ПІБ як універсальна за тематикою колекція сформований за таким напрямками: практична інформація, енциклопедії,

словники (1-й рівень); документознавство, засоби масової інформації, філософія, релігія, соціальні науки, право та економіка, наука і техніка (2-й рівень); мистецтво, відпочинок та спорт, музика та аудіозаписи, мова і література, географія й історія (3-й рівень).

Така система розташування фонду і, відповідно, обслуговування ним, доповнюється рядом спеціалізованих зал. Серед них – зала преси на паперових чи електронних носіях, у вигляді мікрофільмів (архів) та аудіозаписів (деякі видання), повнотекстові БД статей із періодичних видань, загальні БД періодичних видань. До послуг читачів – 16 екранів великого формату та 16 – для телеканалів світу.

Зала для самоосвіти має 120 обладнаних робочих місць для вивчення понад 200 мов та діалектів, самоосвіти за допомогою 200 навчальних програм та навчального програмного забезпечення з різних галузей – офісні програми, бухгалтерія, правила дорожнього руху, техніка тощо. Ці робочі місця дозволяють також створювати персональний робочий простір в інформаційній системі ПБ, який дає можливість користувачеві зберегти результати інформаційного пошуку і своєї персональної праці.

У залі музики та аудіозаписів обладнані робочі місця для прослуховування музики та аудіотекстових документів, перегляду фільмів, роботи з електронними ресурсами з музичних тем, 4 робочі місця обладнано музичною клавіатурою, 2 – апаратурою для прослуховування нових записів, тематичні добірки.

Бібліотекою також ведеться значна культурно-масова і просвітницька робота, що включає цикли зустрічей, обговорення, дискусії, виставки тощо. Разом з Центром Помпиду організуються екскурсії та семінари для осіб із обмеженими можливостями.

Основні бібліотечні послуги безкоштовні, проте спектр платних послуг також досить значний: копіювання та роздрукування документів з читачьких робочих місць. Підключення до Wi-Fi безоплатне, але обмежене тривалістю 1 год. 30 хв.

Простір ПБ (архітектор Жан-Франсуа Боден) органічно співвідноситься із загальною концепцією Центру ім. Жоржа Помпиду. Територія кожного поверху (рівня) лише візуально, за рахунок меблів та обладнання, поділяється на зони; тематичні розділи основного фонду виділено кольоровими позначками. Там, де потрібна більша ізоляція робочого простору (зала музики), використано скляні перегородки, що дозволяє цим приміщенням за умов масштабності площі зберігати функціональність та зручність.

Також рекомендуємо публікації в фахових періодичних виданнях:

Бібліотека у світі відкритого доступу до інформації / Л. Геллер, У. Шнайдер, Д. Гірсберг, Г. Нойрот, І. Фернандес, Р. Фельдман, Р. Денель // Бібліотечний вісник. - 2009. - № 5. - С. 9-19.

Бриндли, Л. Семь подходов к успеху : опыт и рекомендации Британской библиотеки / Линн Бриндли // Научные и технические библиотеки. - 2009. - № 2. - С. 60-76.

Варганова, Г. Волшебное гнездо : художественные проекты как средство приобщения к чтению / Галина Варганова // Библиотечное дѣло. - 2010. - № 2. - С. 6-7.

Цікаві художні проекти для всебічного розвитку дитини втілюються у життя в бібліотеці при Інституті Росії та Східної Європи у Гельсінкі.

Гирсберг, Д. Замок, полный книг : международная молодѣжная библиотека в Мюнхене / Дагмар Гирсберг // Библиотечное дѣло. - 2010. - № 2. - С. 8-9.

Залогина, Т. Ф. Долой стереотипы : о гибкости управления и умении экспериментировать / Татьяна Залогина // Библиотечное дѣло. - 2008. - № 12. - С. 22-24.

Вченими встановлено: для того, щоб збільшити національний прибуток на 1%, необхідно покращити інформаційне обслуговування населення на 4%. Фіни роблять для цього все можливе - фінські бібліотеки одні з кращих у Європі.

Карягина, Н Библиотеки Швеции и их роль в развитии национальной культуры и образования / Наталья Карягина // Бібліотечний форум України. - 2011. - № 1. - С. 41-42.

Коробкина, Т. Е. Глобальная информационная община : о народных, массовых и публичных библиотеках / Татьяна Евгеньевна Коробкина // Библиотечное дѣло. - 2009. - № 7. - С. 21-26.

У статті йдеться про культурні зв'язки між Росією та Німеччиною. Про поїздку до Берліну групи бібліотечних працівників Росії на запрошення Гёте-Інституту.

Лофт-библиотека: убежище от взрослых или банк идей? : инновационные библиотечные программы для подростков // Библиотечное дѣло. - 2010. - № 23. - С. 21.

Лофт - перероблене під житлове приміщення, або культурний центр покинуте промислове приміщення. Публічна бібліотека м. Шарлотт США, відкрила для підлітків особливий простір - Лофт.

Лукьянов, А. Ю. Библиотека и чтение в Дании : взгляд социолога / Андрей Лукьянов // Библиотечное дѣло. - 2007. - № 8. - С. 33-35.

Макеева, О. Возможности метода LibQUAL : новая программа для увеличения эффективности работы / Оксана Макеева // Библиотека. - 2010. - № 6. - С. 38-42.

Одним з найбільш успішних методів оцінювання якості бібліотечної діяльності є LibQUAL, що розроблено вченими Техаського університету. Цей метод заснований на ретельному онлайн-анкетуванні, що допомагає оцінити і поліпшити обслуговування.

Малолетова, Н. Німецька національна бібліотека у Лейпцігу: основні напрями діяльності / Ніна Малолетова // Бібліотечний вісник. - 2010. - № 6. - С. 34-39.

Наумова, Р. Проверено временем / Раиса Наумова, Лариса Данилова // Библиотека. - 2009. - № 11. - С. 52-55.

Павидис, С. Библиотека без преград : минимум формальностей, максимум доверия / Светлана Павидис // Библиотечное дѐло. - 2010. - № 1. - С. 37-38.
Про організацію простору публічних бібліотек Данії та Швеції.

Пашкова, В. Бібліотечна справа у Швеції: перше десятиріччя XXI століття / Валентина Пашкова // Бібліотечний форум України. - 2011. - № 2. - С. 27-30.

Петрина, Н. Сучасне і майбутнє бібліотек Данії / Надія Петрина // Бібліотечний форум України. - 2008. - № 1. - С. 44-47.

У статті висвітлюється досвід роботи бібліотек Данії як сучасних інформаційних, освітніх і соціокультурних установ. Особлива увага приділяється модернізації традиційних бібліотечних процесів, впровадженню сучасних телекомунікаційних технологій та проєктній діяльності бібліотек.

Равинский, Д. К. Воздвигать или рушить барьеры? : судьба библиотеки: консервация или трансформация? / Дмитрий Равинский // Библиотечное дѐло. - 2009. - № 12. - С. 10-15.

Стаття присвячена темі привабливості бібліотеки. Якою їй бути? Подано досвід організації роботи зарубіжних бібліотек.

Равинский, Д. К. Экзистенциальный аспект : библиотека как скорая помощь / Дмитрий Константинович Равинский // Библиотечное дѐло. - 2009. - № 7. - С. 36-39.

Романюк, О. Найдемократичніші бібліотеки - у ... королівстві / Ольга Романюк // Бібліотечний форум України. - 2011. - № 2., - С. 31-36.

Рыжова, Н. В краю шампанского и коронаций : путевые заметки российского библиотекаря во Франции / Наталия Рыжова // Библиотечное дѐло. - 2010. - № 2. - С. 22-24.

Саприкін, Г. Китай: погляд бібліотекаря / Г. Саприкін // Бібліотечна планета. - 2010. - № 4. - С. 20-21.

Стёпина, О. Г. Культ чтения : о важности создания привлекательного имиджа библиотеки / Ольга Стёпина // Библиотечное дьло. - 2008. - № 12. - С. 19-20.

Сукиасян, Э. Р. Американская библиотека в Париже / Э. Р. Сукиасян // Научные и технические библиотеки. - 2007. - № 8. - С. 73-78.

Тихонова, В. Б. Под одной крышей : современные культурно-досуговые центры / Валентина Тихонова // Библиотечное дьло. - 2008. - № 12. - С. 30-33.

Фесенко, К. Тенденции развития электронных ресурсов и их влияние на читателей и библиотеки: зарубежный опыт / Кирилл Фесенко // Бібліотечний форум України. - 2010. - № 2. - С. 30-36.

Розглядаються зміни в комплектуванні фондів і відвідуваності американських бібліотек під впливом зростаючої популярності електронних ресурсів.

Филиппова, Т. Возрождённая из пепла : библиотека Университета Упсала / Татьяна Филиппова // Библиотечное дьло. - 2008. - № 15. - С. 35-37.

Цюн, Ян. Символ славы, гармонии, мира : деятельность библиотек КНР во время XXIX Олимпийских игр / Ян Цюн // Библиотечное дьло. - 2008. - № 16. - С. 2-3.

Про роботу китайських бібліотек під час проведення 29-х Олімпійських ігор.

Чудинова, В. П. Изучение американских публичных библиотек и их пользователей : (2003-2008) / В.П. Чудинова // Библиотечное дело - XXI век. - 2009. - № 2(18). - С. 68-85.

У статті наведено деякі результати ряду масштабних досліджень, проведених у США бібліотеками. Представлено аналіз діяльності публічних бібліотек США у новому інформаційному середовищі.

Майбутніх читачів потрібно виняньчити

Всі ми знаємо, що існують проблеми зі влаштуванням дітей у дитячі садочки Києва. Всі ми знаємо, що дітям, позбавленим повноцінного спілкування зі своїми ровесниками, складніше соціалізуватися. Якщо не в дитячому садочку, то де ще вони можуть поспілкуватися зі своїми ровесниками? Звичайно, у бібліотеці. Проекти "Бібліоняня" активно почали реалізовувати бібліотеки Росії. До прикладу, бібліотека для дітей ім. Батуєва м. Малмижа (Росія) перемогла в конкурсі інноваційних проектів і отримала від Департаменту культури Кіровської області грант на реалізацію унікальної освітньої програми.

Що потрібно для реалізації такого проекту? По-перше, окрему кімнату у бібліотеці. Як це є у [ЦРБ ім. М.Достоевського](#) ЦБС Солом'янського району. Якщо така відсутня, то може потіснити читальну залу? Простір має бути зі спеціальним килимовим покриттям підлоги, з відповідним оформленням, меблями, іграшками і бодай телевізором (для перегляду мультфільмів). Де взяти Бібліоняню? Здається мені, що немає жодної бібліотеки, де б не працювали фахівці з вищою педагогічною освітою. Чим зайняти дітей? Цілим арсеналом традиційних та інноваційних форм індивідуальної та групової роботи: голосними читаннями, вікторинами, малюванням, ліпкою, аплікацією, розвиваючими, рольовими, рухливими іграми.

По-друге, запросити мам із дітками у бібліотеку. Вважаю, що найлегше вирахувати потенційних користувачів цієї послуги через дитячу поліклініку. Через дільничих лікарів розповсюдити рекламу цієї бібліотечної послуги серед мам їх маленьких пацієнтів. Можна вручити рекламні листки мамам під час їх прогулянок з малюками на дитячих ігрових майданчиках.

Вже готовий текст реклами можна взяти з сайту [Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олесея Гончара](#).

"Ви прийшли до бібліотеки, вирішили дібрати собі потрібну літературу, а дитину немає на кого залишити? Чи Ви просто хочете урізноманітнити вільний час малюка? То саме для Вас, любі матусі, і Ваших малят на другому поверсі бібліотеки **22 вересня** відкривається постійно діючий **бібліосалон для дітей "Казковий диванчик"**. Саме тут можна почитати дитячі книжки, взяти участь у літературних вікторинах та інсценізаціях казок, переглянути мультфільми, пограти в розвиваючі ігри і разом із бібліотекарями навіть поспівати та потанцювати.

Тож, малечо, не зівай — до нас гратись поспішай!"

http://olga-methodlibkyiv.blogspot.com/2011/10/blog-post_12.html

Вони вірять у цінність бібліотек

Літні читання для дітей віком до 18-ти років організували бібліотеки (і мобільні також) Пірс Каунті штату Вашингтон (США). [Літня програма читання](#) "Один світ - багато історій", що проходить з 18 червня по 4 вересня, передбачає різні методи впливу на заохочення до читання дітей відповідно їх віку. Батьків із дітьми віком 0-3 роки закликають читати дітям та запрошуюють відвідати заходи, що проводяться у бібліотеках, наголошуючи на тому, що читання дітям є життєво важливим для їх інтелектуального розвитку. Розглядання ілюстрацій допомагає дітям вчитися фокусувати погляд на окремих предметах. Коли батьки читають, дитина починає розуміти, наскільки читання є важливим. Вони вчаться правильно поводитися з книгами. Регулярне читання для немовлят і дошкільників допомагає підготувати їх до школи.

Для дітей цього віку розроблена картка, яку можна взяти у будь-якій бібліотеці Пірс Каунті, або [із сайту](#) бібліотеки. Щоб отримати приз, батьки мають ставити у картці відмітки про кожен прочитану книжку і кожне відвідування заходів бібліотеки.

Для дітей віком 3-12 років розроблена картка трохи іншого формату. Кожні 20 хвилин самостійного або за допомогою батьків читання, позначаються у спеціальних квадратах. Якщо сумарно набирається 10 годин - дитина має право отримати приз. Картку можна взяти у будь-якій бібліотеці Пірс Каунті або [із сайту](#) бібліотеки.

Програма літнього читання для підлітків віком 12-18 років, що реалізується у партнерстві зі школами, пропонує підліткам окрім читання книг і журналів, прослуховування книг на CD або Playaway, перегляду фільмів і екранізацій книг, долучатись до інших видів розвитку та корисного дозвілля: стати волонтером, освоювати різні ремесла, створювати книги, різні вироби, брати участь у роботі бібліотечних клубів, інших заходів, читати вголос дітям або людям похилого віку, написати в блозі повідомлення, огляд, оповідання або вірш, вчити дорослих відеоіграм, інше.

Дослідження Домініканського університету виявило, що студенти, які беруть участь у літній програмі читання місцевої бібліотеки, значно покращують свої навички читання. Замість того, щоб їх втрачати за час літніх канікул, діти, які відвідують програми читання, навпаки, їх значно покращують.

Головним спонсором літньої програми бібліотек Пірс Каунті є роторні, а також пожертви від друзів бібліотеки і всіх, [хто вірить у цінність бібліотек](#) для розвитку і освіти. Завдяки таким громадянам створено фонд, фінансування якого спрямоване на реалізацію бібліотечних програм, на охоплення читанням дітей у дитячих будинках, створення умов доступу до ресурсів імігрантам і представникам етнічних громад, доставляються книги і аудіокниги в будинки пристарілих, ін. Внесок до фонду може зробити кожен (можна і анонімно) через [сайт бібліотек](#).

На сайті ЦРБ ім. П.Тичини ЦБС повідомляється, що бібліотека також [проводить акцію](#) по заохоченню до літнього читання. Приз - кілограм

морозива. Спонсори, очевидно, самі бібліотекарі. Та й призер буде лише один.

http://olga-methodlibkyiv.blogspot.com/2011/06/blog-post_18.html

Кожній бібліотеці - по письменнику!

Ото був би ефект у справі підтримки та просування читання! І це цілком серйозно.

Публічна бібліотека одного з районів Стокгольму Рінкебі для вирішення проблеми читання активно співпрацює з письменницею Євою Сусо (Susso). Щоб стати ближчою до читачів, дітей та молоді Єва Сусо створила свій власний куточок у бібліотеці.

Читання, літературні постановки, спілкування і посиденьки за чашкою чаю поклали початок цьому унікальному проекту між автором, видавництвом і публічною бібліотекою. До цього Єва Сусо понад 10 років гастролювала по школах і бібліотеках, розповідала про книги і розвивала дітей та молодь в мистецтві написання художнього твору. Маючи гарний досвід, письменниця вирішила використовувати його в більш структурованому вигляді.

Авторка отримала у бібліотеці свою кімнату, веде звідси [свій блог](#), підтримуючи читання груп, тримає зв'язки із довколишніми школами, проводить заняття для дітей. У бібліотеці з авторкою можуть зустрітися діти, які люблять її книги, поговорити з нею про те, що значить бути письменником і отримати поради та рекомендації щодо перших проб пера.

Марі Йохансен, менеджер з розвитку міських бібліотек Стокгольму, вважає, що це прекрасний проект заохочення до читання, адже в основі регулярні і тривалі зустрічі з письменником для роздумів та обговорень прочитаного.

http://olga-methodlibkyiv.blogspot.com/2011/02/blog-post_19.html

Що читати дитині?

При зустрічах з працівниками відділів обслуговування публічних бібліотек Києва завжди наголошую на тому, що бібліотекам для дорослих не варто чекати на вирощеного, вихованого і привитого любов'ю до книги читача, якого, як естафету, їм урочисто передадуть бібліотеки для дітей. Кожна бібліотека для дорослих має гарну колекцію сучасних, гарно ілюстрованих книг для малят. За даними державної статистичної звітності кількість читачів-дошкільників у бібліотеках Києва становить 11358, 2,5% від загальної кількості користувачів за єдиною реєстрацією. У бібліотеках для дорослих дошкільників лише 2,5 тис. Але це ж так просто запитати наших прекрасних відвідувачок, чи є у них маленькі діти чи онуки, чи читають вони їм казки і запропонувати для їх маленьких "чомучок" яскраву книжку, запросити відвідати бібліотеку разом, і записати юне створіння в ряди

користувачів бібліотеки. Розвивати і підтримувати читання - спільне завдання і сім'ї, і школи, і бібліотек.

Переважає більшість батьків розуміють, що саме книга здатна створити передумову для успішного входження дитини в інформаційне суспільство, розбудити і реалізувати творчий потенціал, розвинути символічне мислення, інтелект і фантазію. З якого віку потрібно долучати дитину до книги? В останні роки вченими встановлено, що готувати дитину «до вищої освіти» потрібно за дев'ять місяців до народження. Існує близько десятка різних програм освіти ще не народженої дитини. Розроблені навіть спеціальні пояси для вагітних, куди вмонтована плівка з записами, що дають можливість народжувати емоційно врівноважених, з високим рівнем інтелекту дітей.

Для дитячого читання сьогодні гарний рекомендаційний посібник відсутній.

Рекомендаційні посібники (в основному малих форм) складають майже всі бібліотеки для дітей (знаю, бо маю 5-ти річний досвід роботи у системі бібліотек для дітей), але видаються вони мізерними накладками, частіше ксерокопіюванням. Намагалася знайти український варіант, подібний до списку [на одному із сайтів бібліотек Росії](#) ста кращих книг для дітей та юнацтва. Знайшла [проект "Ключ"](#) ("Краща література юним читачам") на сайті Національної бібліотеки України для дітей. У ньому представлені книжкові новинки (21 позиція), знакові книжки (2 позиції) та забуті книжки (2 позиції). Не густо. Є ще списки [новинок для дошкільних навчальних закладів](#), що пропонуються книгарнями. Програм, що допомогли б батькам організувати сімейне читання, подібних програмі [сімейних читань "Ступени"](#) (розроблена колективом авторів Обласної бібліотеки для дітей м. Перм (Росія), я не знайшла. Ця програма - намагання допомогти сім'ї у визначенні кола читання для дітей ясельного і дошкільного віку, придати читанню творчу спрямованість, дотримуючись принципів послідовності.

У Москві видавництво "Гранд-Фаир" разом з Центральною міською бібліотекою для дітей ім. А.Гайдара щороку видає каталог "100 лучших новых книг для детей и юношества", але до таких списків (враховуючи бізнесовий фактор) слід ставитись критично, бо під категорію "кращі" попадають не тільки ті книги, що дійсно цього заслуговують. Каталог видається на допомогу комплектуванню бібліотек, але може бути і посібником для дітей: кольоровий, з короткими анотаціями.

http://olga-methodlibkyiv.blogspot.com/2011/02/blog-post_10.html#more

Американські публічні бібліотеки очима користувачів, вихідців із СНД

Публічна бібліотека, як правило, одна на маленьке містечко, і знаходиться поруч із центром міста. Ніяких перших поверхів старих будинків, для кожної бібліотеки проектується красиве окреме приміщення, часто зі скульптурами перед входом і невеликим садочком. Усередині дуже

затишно. Навіть якщо ти не записаний, можна прийти і провести там цілий день, читаючи, розглядаючи довідники і користуючись Інтернетом.

Для запису достатньо підтвердження проживання. При запису до бібліотеки видається електронний пластиковий квиток, за яким можна брати книги і в дитячому відділі і у відділі для дорослих. Бібліотека для дітей і для дорослих знаходяться в одному місці. Якщо ти повертаєш книгу після закриття бібліотеки, то можна опустити її у спеціальний ящик, що знаходиться на вулиці перед бібліотекою. По положому лотку книги акуратно з'їжджають вниз.

У самій бібліотеці перед електронними воротами є простір, де розміщується багато стендів з різноманітною інформацією про події в місті, про діяльність різних служб - допомоги дітям, літнім людям, любителям писати вірші і так далі.

Виділено стіл з листівками та брошурами, що інформують про те, як заповнювати податкову декларацію, отримати ліцензію тощо, плюс адреси організацій, що допомагають в цьому. Встановлено ящик для пожертв - якщо хочеш подарувати книги чи журнали бібліотеці - опускаєш туди. Дарують багато, іноді додатково підставляють корзини та ящики. На стенді вздовж стіни бібліотека продає свої списані книги і журнали. Коштують дешево: в паперовій обкладинці 50 центів, у твердій - долар, журнали іноді і по 20, і по 5 центів. Гроші опускаєш в банку з-під печива і береш сам усе, що хочеш. Тут же - інформація про новини бібліотеки, події, конкурси, зустрічі з письменниками.

Далі проходиш через електронні ворітця і потрапляєш до довідкової зони бібліотеки, де знаходяться працівники та комп'ютери. Здавати книги просто - опускаєш в проріз скриньки. Працівники їх забирають і самі оформляють повернення.

Кількість книг, що можна брати з собою, не обмежена. Можна брати скільки завгодно, і постійно можна бачити людей зі стосами книг заввишки до підборіддя. Оформляють їх на три тижні і за бажанням двічі можна продовжити. Разом - дев'ять тижнів максимум.

Зліва від входу - дитячий відділ, для найменших. Полиці і шафи низенькі, а посередині гігантський круглий стіл, теж низький, з розкиданими дерев'яними пазлами. Навіть з дуже крихтливими дітьми там можна посидіти, порозглядати книги, побродити вздовж полиць. У книгах для найменших - великі літери, прості речення.

Американські книги зроблені за іншим принципом, ніж у Росії. Це цікава вигадана історія з якимось поворотом, часто дуже кумедна, іноді зворушлива і така ... не "про що", а "про почуття" - любові, самотності, дружби. Книжка-настрій. Текст в книзі не є її основою, він на рівні з ілюстраціями. Ілюстрації дуже гарні і їх багато. Власне це низка картинок з текстами під ними. Для найменших це один-два рядки, для старших - абзац. Читати і дивитися їй - суцільне задоволення. Найбільше з російських книг до них схожі казки Сутеева з картинками. Тут не страждають художніми амбіціями і самовираженням, чим так часто грішать наші художники-

ілюстратори. Книги для малят оформлені саме так, як подобається малюкам - з великими, ясними, яскравими зображеннями, милими і зрозумілими.

Далі йде розділ з книгами для школярів. Художня література і нон-фікшн. Велика кількість яскравих чудових книг з усіх напрямів читацького інтересу - від порід черепах до розрізів середньовічних будівель.

Якщо в Росії дуже популярний Карлсон (можливо, завдяки мультфільму), то в американців головна книга Астрід Ліндгрен - Пеппі (хоча вона виявилася зовсім навіть Піппи!) Довгапанчоха. Про неї є і фільм, і мультфільм, тому й книг про неї цілих пів-полиці.

Скрізь по залі стоять столи і комп'ютери. Діти за столами роблять уроки, пишуть реферати для школи, валяються на спеціальних матах. За комп'ютером в дитячій зоні можуть бути тільки діти. Дорослі супроводжують тих дітей, що не вміють друкувати і потребують допомоги.

Далі - величезна зала літератури для дорослих.

Є різноманітна художня, поділена на розділи: фантастика, сучасна проза, любовний роман, пригоди, класика. Є величезний розділ нон-фікшн. Там біографії, мистецтво, мемуари, історія, домоведення і все, що тільки можна придумати. Є всі журнали, аудіо - купа класичної музики, джаз, дитячої, народної. Є розділ відео - там можна брати безкоштовно, на відміну від прокату. Це переважно художні авторські фільми, багато класики, є пізнавальне відео - від йоги до кулінарії, від порід кішок до National Geographic.

Є відділ "Книги на аудіокасетах (або дисках)". Їх слухають в автомобілях - їхати довго, хайвей не вимагає маневрів - і слухаєш класику, начитану хорошими акторами - чіткою, правильною мовою.

В кінці зали "референс відділ". Там сидять за столом дуже привітні люди, і за ними височенні шафи, набиті енциклопедіями та довідниками. Додому їх не видають, можна користуватись на місці.

Працівники довідкового відділу дуже милі і привітні. Вони показують і радять. У залі багато столів і крісел, де можна читати або виконувати завдання. У центрі - блок столів з комп'ютерами та доступом в Інтернет. Комп'ютери не найсучасніші, але доступ безкоштовний. Над кожним комп'ютером картка з цифрами - скільки хвилин ним можна користуватись - від п'яти хвилин на пошук в електронному каталозі до години. На видному місці сам записуєш час, коли сів за комп'ютер, і починаєш працювати. Ті, хто чекає черги, обходять столи, дивляться, у кого залишилося менше часу до закінчення терміну і прилаштовуються за спиною в очікуванні. Будь-яку потрібну сторінку можна послати на принтер в центрі столу. Якщо потрібно роздрукувати більше однієї сторінки, кладеш монетки в приготовлений пакетик - по 10 центів за сторінку і залишаєш на виході. Таким же чином можна зняти з книги копію сторінки.

Вибравши книги, оформляють їх у дуже привітних працівників або самостійно за допомогою автомата. Проводиш по ньому карткою, корінцями книг - і все зайшло тобі на рахунок, книги розмагнітилися, а ти отримав чек із зазначенням назв та терміну їх повернення.

За прострочені книги потрібно заплатити штраф, але не потрібно боятися, що вас будуть сварити. Ніхто не свариться, за диск або касету беруть з посмішкою долар за день прострочення, за книгу - 25 центів. Можна продовжувати книги по телефону або в Інтернеті.

Зручність послуг Інтернету тут просто неймовірна. Можна відстежити свій формуляр - які книжки на ньому, коли їм термін здачі, продовжені вони, чи ні. Пошук по каталогу теж дуже зручний. Можна знайти будь-яку книгу і подивитися, в бібліотеках яких навколишніх міст вона є. Статус її - на руках або на полиці - теж відразу з'ясовується. А далі - або їхати за нею, якщо вона є у бібліотеці поруч. Або замовити. Якщо вона на руках, її не видадуть нікому після повернення, а подзвонять тому, хто перший замовив. Якщо книга в іншій бібліотеці, її просто замовлять вам по міжбібліотечному абонементу. Коли вам потрібно опрацювати якусь тему, по замовленню вам доставлятимуть стільки книг, скільки потрібно.

Дітей заохочують читати найрізноманітнішими способами. По-перше, у школі кожного тижня проводиться бібліотечний урок. Шкільна бібліотека у великій затишній залі, з килимами і столами, з масою книг та довідкової літератури.

У день, коли у дітей бібліотечний урок, всі приносять книги з дому. Книги залишають у кошичку, її несе черговий у бібліотеку. Всі йдуть без нічого, у бібліотеці сідають на підлогу півколом, і бібліотекар читає їм яку-небудь книгу. Малюкам - дитячі з великими малюнками та підписами на сторінках, дітям старшого віку - історії про дітей і підлітків. Діти завжди в захваті, сміються голосно і ойкають, якщо маленькі. Потім вони обговорюють книгу і йдуть брати собі нові. У центрі зали стоїть стіл, на якому вазочка з лінійками і картки дітей - пластикові картки з кольоровими фото. Лінійку треба взяти і йти на пошуки книг. Книги стоять в ідеальному порядку по полицях, і щоб його не ламати, треба вставити лінійку, віджати нею книги, вийняти свою, залишивши лінійку на її місці на час перегляду. Якщо не хочеш брати книгу, повертаєш її на те ж саме місце, не помилившись. Ті, хто вибрав - не шумлять, сідають тихо за столи чи на підлогу і читають. Коли вибрали все - йдуть оформляти. На столі в центрі стоїть печатка з чорнилом, діти ставлять штамп дня, коли їм треба повернути книгу - всім дуже подобається ця процедура. Потім беруть картку і йдуть до столу, там бібліотекар за комп'ютером проводить по сканеру книгою та карткою - і все автоматом записується на рахунок читача.

Після оформлення книг діти знову шикуються один за одним до дверей, хором дякують бібліотекарю і виходять, показуючи біля входу штампик, який поставили.

Організованість усіх процесів просто приголомшлива, стільки всього придумано, щоб не витратити час, щоб не втрачати речі, не влаштовувати суєту і тисняву.

До читання долучають усілякими способами. У школі є програма "Reading is a key!". Кожен день діти записують у щоденник серед інших завдань додому: читати. У кожного є щоденник читання - там вони

записують все прочитане - автора, назву, кількість прочитаних сторінок на день. За кожні 50 прочитаних сторінок дитині дають зірочку-наклейку - і вони приклеюють її на свій ключ. На передній стінці, під класною дошкою, висять великі ключі, вирізані з чорного картону, з кольоровим фото дитини з книгою - на цей ключ вони і клеять блискучі зірочки. За кожні 500 сторінок дається право на картинку на майці. У кожного є майка - з розкресленими квадратами на грудях. Вони висять у класі на спеціальній вішалці. Після 500 сторінок дають листочок, де дитина малює ілюстрацію до однієї з прочитаних книг, а потім її перемальовує на майку спеціальними фломастерами для тканини. Стежать за цим і допомагають мами-волонтери. У деяких дітей до кінця року всі груди розмальовані, у деяких дві-три картинки. Ці майки надягають на всякі події, пов'язані з читанням.

А подій і в школі, і в міській бібліотеці - маса.

У міській бібліотеці влаштовують вечори, зі сценами з книг, розіграними акторами. Або читання для найменших, з ляльковим театром, пісеньками та веселощами. Постійно проводять конкурси для дітей. Наприклад, конкурс закладок. Всі діти беруть шаблон, малюють свою закладку і здають її в бібліотеку. Всі закладки беруть участь у великій виставці, влаштованій на стіні, а декілька найкращих стають офіційними закладками бібліотеки на наступний рік. Їх друкують на яскравому папері і розкладають скрізь по залі.

Влітку, щоб зберегти звичку до читання, бібліотеки проводять конкурси етапами. Наприклад, конкурс "Схопити дракона за хвіст" (гра слів з tail і tale). Дітям видають по великому плакату - малюнок гори дракона, до якого веде доріжка з камінчиків. Читаєш 20 хвилин - зафарбовуєш камінчик. Дві проміжних зупинки - приносиш плакат - тобі дають приз. Добираєшся до вершини гори - великий приз. Призи - наклейки, купони на піцу зі скидками на півціни, олівці, і в кінці, коли ти всіх перемиг - прозорого зеленого надувного дракона з полум'ям і свистом. Все безкоштовно, аби читали.

Конкурс закладок проходить під час великого тижня бібліотек і читання. У школу кожен день приходять різні цікаві люди, розмовляють з дітьми, розповідають про життя, потім читають вголос, а потім кожному дарують календарик зі своїм фото. Це можуть бути люди різних професій - від поліцейського до лікаря.

Буває, приходить і **читає вголос мер міста**. Читає, потім відповідає на запитання.

У цей тиждень проводять два дні читання в класі - тихий і гучний. У тихий всі приносять ковдри та подушки, улюблені м'які іграшки, влаштовують собі гніздечка по всьому класу і читають, валяючись. А в галасливий день - ті ж валяння на підлозі, збори групами - кожен розповідає про свою улюблену книгу, показує і читає її. Найбільше подобається безліч можливостей для читання, дружелюбність і зручність. Пам'ятаєте особливість наших російських бібліотек? Всі хороші книги були десь у задніх кімнатах, за стійкою бібліотекаря, їх треба було випрошувати або дружити з бібліотекарями, щоб тобі дозволяли туди заходити. Тут, в

Америці є постійне відчуття вільної прогулянки по цих задніх кімнатах зі скарбами ...

http://olga-methodlibkyiv.blogspot.com/2010/10/blog-post_20.html

Список посилань на веб-ресурси, що присвячені проблемі підтримки та розвитку читання:

Константинова, О. В. Читання: концепція підтримки й просування в Брянській області // <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2008/disk/111.pdf>

Кузнецова, Т. В. Продвижение чтения в мегаполисе: стратегия библиотек : (из опыта общедоступных библиотек Санкт-Петербурга) // <http://www.rba.ru/or/comitet/30/docl2011/6.pdf>

Руссак, З.В. Библиотечная реклама как эффективный инструмент продвижения чтения // <http://www.detlit.ta-vkm.ru/libraries5.html>

Тихомирова, И.И. От продвижения чтения - к качеству чтения // <http://uraledu.ru/node/26307>